BÂYEZÎD-İ BİSTÂMÎ

Evliyânın büyüklerinden. İnsanları Hakka da'vet eden, onlara doğru yolu gösterip, hakîkî se'âdete kavuşturan ve kendilerine "Silsile-i aliyye" denilen büyük âlim ve velîlerin beşincisidir. "Sultân-ül-ârifîn" lakabıyla meşhûrdur. Künyesi, Ebû Yezîd'dir. İsmi Tayfur, babasının adı Îsâ'dır. 160 veya 188 (m. 803)'de İran'da Hazar Denizi kenarında Bistâm'da doğdu. 231 veya 261 (m. 874) senesinde Şabân-ı şerîfin onbeşinci günü Bistâm'da vefât etti. Hanefî mezhebinde idi.

Annesi diyor ki, "Kendisine hâmile iken şüpheli bir şeyi ağzıma alacak olsam, onu geri atıncaya kadar karnıma vururdu."

Üveysî olup, İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık'ın vefâtından kırk yıl sonra doğdu. İmâm-ı Ali Rızâ'nın sohbetinden ve bunun bereketiyle İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık'ın rûhâniyetinden istifâde etmiştir. Hazreti Bâyezîd, İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık'ın rûhâniyetinden feyz almakla meşhûr olmuştur. Otuz sene Şam civarında bulunup, yüzonüç âlimden ilim öğrenmiştir. Aşk-ı ilâhîde o kadar ileri ve ibâdette o derece yüksekte idi ki, namaz kılarken Allah korkusundan ve İslâmiyete saygısından göğüs kemikleri gıcırdar, yanında bulunanlar bunu işitirlerdi. Son derece âlim, fadıl ve edîb idi. Şiirleri meşhûrdur.

Hazreti Bâyezîd, ilim tahsil ettiği üstâdlarından birine olan hürmet ve muhabbetinden dolayı, onun kabrinin yanına defn edilmeyi ve kabrinin, hocasının kabrinden, daha derin yapılmasını, kendi vücûdunun, hocasının vücûdundan aşağıda olmasını vasıyyet etti. Hocalarının en büyüğü, Allahü teâlâya kavuşmak yolunda çok yüksek derecelere kavuşmasına vesîle olan, İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık hazretleridir. Feyz ve ma'rifeti, İmâm-ı Ca'fer-i Sâdık'ın mübârek rûhâniyetinden, O da, Medîne-i münevverenin yedi büyük âliminden biri olan Kâsım bin Muhammed'den, O da, Selmân-ı Fârisî'den, O da, Eshâb-ı kiramın en yükseği Sıddîk-ı ekber'den (r.anhüm), O da, Resûlullah efendimizden (aleyhisselâm) almıştır.

Çocukken bir gün câmi avlusunda oynarken, oradan geçmekte olan Şakîk-i Belhî (radıyallahü anh) kendisini görüp, "Bu çocuk büyüyünce zamanının en büyük velîsi olacak" buyurdu. Küçük yaşta iken, annesi, kendisini mektebe gönderdi. Bâyezîd (radıyallahü anh), büyük bir dikkatle derse devam ediyordu. Bir gün Kur'ân-ı kerîm

okumak için gittiği mektebde, okuduğu bir âyet-i kerîmenin (Lokman-14) te'sîri ile erkenden eve döndü. Annesi merak edip niçin erken döndüğünü suâl edince, şöyle cevab verdi: "Bir âyet-i kerîme gördüm. Allahü teâlâ o âyet-i kerîmede kendisine ve sana hizmet ve itaat etmemi emrediyor. Ya benim için Allahü teâlâya duâ et, sana hizmet ve itaat etmem kolay olsun, veyahut da beni serbest bırak, hep Allahü teâlâya ibâdet ile meşgûl olayım" dedi. Annesi, "Seni Allahü teâlâya emânet ettim. Kendini O'na ver" dedi. Bundan sonra Bâyezîd (radıyallahü anh), kendini Allahü teâlâya verdi. Emîrlerinin hiç birisini yapmakta gevşeklik göstermedi, ama annesinin hizmetini de ihmâl etmedi. Annesinin küçük bir arzusunu, büyük bir emir kabûl edip, her durumda yerine getirmeye çalışırdı. Çünkü Allahü teâlânın emri de böyle idi. Soğuk ve dondurucu bir kış gecesi idi. Annesi yattığı yerden oğluna seslenip su istedi. Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) hemen fırlayıp su testisini almaya gitti. Fakat testide su kalmamış olduğundan çeşmeye gidip, testiyi doldurdu. Buzlarla kaplı testi, ile annesinin başına geldiğinde, annesinin tekrar dalmış olduğunu gördü. Uyandırmaya kıyamadı. O halde bekledi. Nihâyet annesi uyandı ve "Su, su" diye mırıldandı. Bâyezîd (radıyallahü anh) elinde testi bekliyordu. Şiddetli soğuk te'sîri ile eli donmuş parmakları testiye yapışmış idi. Bu hâli gören annesi "Yavrum, testiyi niçin yere koymuyorsun da elinde bekletiyorsun?" dedi. Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) "Anneciğim uyandığınız zaman, suyu hemen verebilmek için testi elimde bekliyorum" dedi. Bunun üzerine annesi "Yâ Rabbî! Ben oğlumdan râzıyım. Sen de râzı ol!" diye cân-ü gönülden duâ etti. Belki de annesinin bu duâsı sebebiyle, Allahü teâlâ ona evliyâlığın çok yüksek mertebelerine kavuşmağı ihsân etti. İstanbul'a geldiği, papazların bir toplantısında bulunduğu ve aralarından yüzlercesinin îmânla şereflenmesine vesîle olduğu rivâyet edilmektedir.

Menkıbeleri, kerâmetleri ve hikmetli sözleri meşhûrdur.

Nakledildiğine göre Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) hocalarından birinin huzûrunda bulunuyordu. Hocası "Şu rafdaki kitabı getir" dedi. Bâyezîd, "Hangi rafdaki kitabı istiyorsunuz efendim?" dedi. Hocası, "Bunca zamandır buraya gelip gidiyorsun. Dershânede oturduğun yerin üstündeki rafı diyorum" deyince, Hazreti Bâyezîd, "Efendim, mübârek sohbetinizi dinlemekteki dikkat ve edebe riâyetten dolayı, şu âna kadar başımı kaldırıp etrâfa bakmış değilim" diye cevap verdi. Hocası bu söz

karşısında “Madem ki durum böyledir. Senin işin tamamdır. Şimdi artık Bistâm’a dönebilirsin ve bizden öğrendiklerini başkalarına öğretebilirsin” buyurdu.

Bir gün kendisine, “Mürşidin kimdir?” diye sordular. O da “Bir kadın” dedi. “Bu nasıl olur?” dediler. Cevâbında şöyle buyurdu: “Bir gün Allahü teâlânın sevgisi ile kendimden geçmiş olarak yolda yürüyordum. Bir kadın gördüm. Elinde bulunan bir çuval unu, taşımam için bana ricada bulundu. Gücüm yetmez diye düşündüm. Orada kafes içinde bulunan bir arslana işâret ettim. Kafes açılıp, arslan geldi. Un çuvalını yükledim. Fakat açıktan kerâmet göstermiş olduğum için de çok korktum ve mahcûb oldum. Kadının beni tanıyıp tanımadığını öğrenmek için, “Pazara varınca kimi gördüm diyeceksin?” dedim. Kadın, “Zâlim Bâyezîd’i gördüm diyeceğim” dedi. Ben hayretle “Neden?” diye sordum. Kadın şöyle cevap verdi: “Allahü teâlâ, bu arslanı yük taşımak için yaratmadığı hâlde, sen niçin yük yükledin? Bu zulüm değil de nedir? Bunu, insanlar sana kerâmet sahibi desinler diye yapmış isen çok fenâ.” Bunun üzerine çok ağlayıp istiğfar ettim. Bundan sonra benden fevkalâde bir hâl meydana gelse, “Lâ ilahe illallah Muhammedün resûlullah, Nûh Neciyullah, İbrâhîm Halîlullah, Mûsâ Kelîmullah, Îsâ Rûhullah; yazısını veya bir nûr görüyorum. Böylece, benden meydana gelen hâllerin doğru olduklarını, Allahü teâlâ tarafından tasdîk olunduğunu anlıyorum.”

Hazreti Bâyezîd-i Bistâmî, Allahü teâlânın aşkı ile öyle bir hâlde idi ki, O’ndan başka hiçbir şeyi tanımazdı. Yirmi yıl yanında bulunan ve hiç ayrılmayan talebesine her çağırdığında “Yavrum ismin nedir?” diye sorardı. Bir defasında, o talebe dedi ki, “Efendim. Yirmi yıldır hiç ayrılmadan, hizmetinizde bulunmakla şerefleniyorum. Lâkin her defasında ismimi sormanızın hikmetini anlıyamadım.” Hazreti Bâyezîd-i Bistâmî “Evlâdım, kusura bakma. Her defasında ismini soruyorum. Allahü teâlânın muhabbeti kalbime gelince, beni öyle bir hâl kaplıyor ki, O’ndan başka her şeyi unutuyorum. Senin ismini de hatırımda tutmaya çalışıyorum, fakat böyle hâl olunca unutuyorum. Sen hiç üzülme” buyurup talebesinin gönlünü aldı.

Birgün yakınları kendisine, “Efendim, filan yerde büyük bir zât var. Fazîlet ve kerâmet sahibi bir velîdir” dediler ve daha başka sözlerle o zâtı çok medh ettiler. Bunun üzerine Hazreti Bâyezîd “Madem öyledir. O halde o büyük zâtı ziyârete gitmemiz lâzım oldu” buyurdular. Talebelerinden ba’zıları ile birlikte tarif edilen zâtın bulunduğu

yere geldiler. Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) bildirilen zâtın, mescide gitmekte olduğunu gördü ve kıbleye karşı tükürdüğünü müşâhede etti. Görüşmekten vazgeçip derhal geri döndü. Sonra o kimse hakkında şöyle buyurdu: “Dînin hükümlerini yerine getirmekte, sünnet-i seniyyeye uymakta ve edebe riâyette zayıf olan birisine, nasıl olur da kerâmet sahibi denilir. Böyle bir kimsenin, Allahü teâlânın evliyâsından olması mümkün değildir.”

Bâyezîd-i Bistâmî’ye (radıyallahü anh) “Bu yüksek makamlara nasıl kavuştunuz?” diye sordular. Cevâbında şöyle anlattı: “Bir gece herkesin uyuduğu bir sırada, Bistâm’dan çıktım. Ay her tarafı aydınlatıyordu. Gidiyor iken, aniden karşımda çok heybetli bir makam gördüm. Onsekizbin âlem O’nun heybeti yanında bir zerre gibi kalıyordu. Aklım başımdan gitti. Beni fevkalâde bir hâl kapladı. O halde iken (Yâ Rabbi, bu kadar büyük, bu kadar güzel bir dergâh acaba niçin böyle boş?) dedim. Bir nidâ geldi ki: (Bu dergâhın boşluğu, kimse gelmediği için değil, belki gelenlerin lâyık olmadığı ve uygunsuzluğu sebebiyle gelenleri bizim kabûl etmeyişimizdendir.” Bir an, herkesin bu huzûra kavuşması için şefaatçi olayım diye kalbime geldi. Fakat, bu şefaat makamının Sultân-ül-Enbiyâ Muhammed Mustafâ (aleyhisselâm) efendimize mahsûs olduğunu hatırlayıp, benim öyle düşünmemin, bu şefaat makamına karşı edebe riayetsizlik olacağını anlayıp, o düşüncemden vazgeçtim. Bir ses duydum ki (Ey Bâyezîd, Sultân-ül-Enbiyâ’ya olan muhabbetin ve edebe riâyetin sebebiyle, biz de senin edebini ve mertebeni yükseltiyoruz. Kıyâmete kadar (Sultân-ül-ârifîn) diye anılırsın; buyuruyordu.

Sultân-ül-ârifin, Bâyezîd-i Bistâmî’yı (radıyallahü anh) bir gece uyku bastırıp, sabah namazına uyanamadı. Namazını kaza edip o kadar ağlayıp inledi ki, bir ses’İşitti. “Ey Bâyezîd, bu günahını affeyledim. Bu pişmanlık ve ağlamana da, ayrıca yetmişbin namaz sevâbı ihsân eyledim” diyordu. Aradan bir kaç ay geçtikten sonra onu, yine uyku bastırdı. Şeytan gelip, Hazreti Bâyezîd’in mübârek ayağından tutarak uyandırdı ve “Kalk namazın geçmek üzeredir” dedi. Bâyezîd (radıyallahü anh) Şeytan’a, “Ey mel’ûn! Sen hiç böyle yapmazdın. Herkesin namazının geçmesini, kazaya kalmasını isterdin. Şimdi nasıl oldu da beni uyandırdın?” buyurunca; Şeytan şu cevâbı verdi: “Bir kaç ay önce sabah namazını kaçırdığında, pişmanlığın ve üzüntün sebebiyle çok ağlayıp inlediğin için ayrıca yetmişbin namaz sevâbı almıştın. Bu gün, onu düşünerek

seni uyandırdım ki, sadece vaktin namazının sevâbına kavuşasın, yetmişbin namaz sevâbına kavuşmayasın.”

Bâyezîd-i Bistâmî hazretleri şöyle anlatıyor: “Benim zamanımda binlerce velî vardı. Hepsi de ibâdet, riyâzet, keşif ve kerâmet sahibi idi. Fakat asrın kutupluğu, ümmî bir demircinin üzerinde idi. Ben bu işin sır ve hikmetine karşı hayretler içindeydim. Çoluk çocuğunun nafakası için geceli gündüzlü örs başından ayrılmayan demirciyi görmek istedim. Birgün dükkânına gittim. Selâm verdim. Beni görünce, çocuklar gibi sevindi. Ellerime sarıldı, uzun uzun öptü ve benden duâ rica etti. Henüz keşif âlemine girmemiş olduğu için kendi makamından habersizdi. Benden duâ isteyince dedim ki: “Ben senin ellerinden öpeyim de, sen bana duâ et! Sizin duânıza muhtaç olan benim!” O ise şöyle cevap verdi:

“Benim sana duâ etmemle, içimdeki dert hafiflemez ki!” Bunun üzerine ben de “Derdin nedir? Söyle bir çâre arayalım?” dedim. “Acaba kıyâmet gününde, bunca insanın hâli ne olur? Bunu düşünmekten, buna yanmaktan başka derdim yok” dedikten sonra hüngür hüngür ağlamaya başladı. Beni de ağlattı. O vakit içimden bir nidâ duydum: “Bunlar nefsim, nefsim diyenlerden değil, ümmetim ümmetim diyenlerdendir.” Hemen içimdeki hayret silindi. Kutupluk makamının bu demirciye niçin verildiğini sezdim. Anladım ki, böyleleri, sevgili Peygamber efendimizin kalbine her an bağlıdır. Onun hakîkatine mazhardır. Demirciye dedim ki:

“İnsanların azâb çekmesinden sana ne?” Demirci de, “Bana mı ne? Benim fıtratımın mayası, şefkat suyuyla yoğurulmuştur. Cehennem ehlinin bütün azâbını bana yükleseler de, onları bağışlasalar, ben se’âdete ererim ve derdimden kurtulurum” dedi.

O, namazda okunmak için, farz miktarından fazla sûre ve âyet bilmiyordu. Bilmediklerini öğrettim. Ben de, kırk yıldır elde edemediğim ma’nevî derecelere yükseldim, içim feyz-i ilâhi ile doldu. O vakit iyice anladım ki, kutupluk sırrı başka bir ma’nâ imiş.”

Bâyezîd-i Bistâmî hazretleri, kabristanda çok dolaşırdı. Bir gece yine gezerken, gece bekçisi elindeki sopayla vurdu. Bâyezîd (radıyallahü anh) “La havle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azîm” dedi. Bekçi birkaç kere daha vurunca sopa kırıldı.

Bâyezîd hazretleri eve dönünce talebelerine sopanın fiatanı sordu. O kadar parayı bir keseye koyarak, bir miktar da tatlı ile beraber bir talebesiyle, o bekçiye gönderdi. Bir de mektûb yazarak bekçiye vermesini söyledi. Mektûp şöyle idi:

(Muhterem Bekçi efendi, belki beni hırsız sanarak dövdün. Kabahat bendedir. Gece kabristanda gezmeseydim, dövmezdin. Sopanızın kırılmasına da sebep oldum. Gönderdiğim parayla kendine bir eli sopa al! Sopanın kırılma üzüntüsünün kalbinden gitmesi için de, yolladığım tatlıyı ye! Allahü teâlânın selâmı üzerine olsun.) Genç bekçi mektûbu okuyunca, gelip özür dileyerek tövbe etti. Onunla birlikte birkaç bekçi daha hak yola girdi. Bir gün Yûsuf-i Bahirânî isminde bir zât kendi kendine düşündü ki, “Bâyezîd-i Bistâmî’nin yanına gideyim. Eğer, açıktan bir kerâmet gösterirse velî olduğunu kabûl edeyim. Böylece O’nu imtihan etmiş olayım.” Bu düşünce ile, Hazreti Bâyezîd’in bulunduğu yere geldi. Hazreti Bâyezîd onu görünce buyurdu ki: “Biz kerâmetlerimizi, talebelerimizden Ebû Sa’îd Râî’ye (radıyallahü anh)’e havale ettik. Sen ona git.” Bu kimse gidip, Ebû Sa’îd Râî’yi sahrada buldu. Kendisi namaz kılıyor, koyunlarına da, kurtlar bekçilik ediyordu. Namaz bitince, gelen kimse kendisinden taze üzüm istedi. Oralarda üzüm bulunmazdı ve zamanı da, değildi. Ebû Sa’îd Râî (radıyallahü anh) asasını ikiye bölüp, bir parçasını gelen kimsenin tarafına, diğer kısmını da kendi tarafına dikti. Allahü teâlânın izni ile, hemen o parçalar asma oldu ve taze üzüm verdi. Fakat, Ebû Sa’îd tarafında bulunan üzümler beyaz, gelen kimsenin tarafında bulunan üzümler siyah renkte idi. O kimse, üzümlerin renklerinin farklı olmasının sebebini sordu. Ebû Sa’îd Râî. (radıyallahü anh), “Ben Allahü teâlâdan, yakın yolu ile istedim. Sen ise imtihan yolu ile istedin. Dolayısıyle, renkleri de niyetlerimize uygun olarak meydana geldi” buyurdu ve o kimseye bir kilim hediyye edip, kaybetmemesini tenbîh etti. O kimse kilimi alıp, hacca gitti. Fakat, kilimi, Arafat’da kaybetti. Çok aradı ise de bulamadı. Hacdan dönüşünde, Bistâm’a, Bâyezîd hazretlerinin yanına uğradı. Baktı ki kaybettiği kilim, Hazreti Bâyezîd’in önünde duruyor. Bu hâdiselere şâhid olduktan sonra, böyle yüce bir zâttan, kerâmet istediğine çok pişman oldu. Tövbe ve istiğfar edip, Bâyezîd-i Bistâmî’nin talebeleri arasına katıldı.

Bir sene hacca gitmek üzere yola çıktı. Bir devesi vardı. Azığını ve eşyasını o deveye yüklemişti. Birisi kendisine, “Bu kadar uzun yol için, bu kadar yük bu deveye fazla gelmez mi?” dedi. Bâyezîd (radıyallahü anh) “Acaba yükü taşıyan deve midir? dikkat

et bakalım, devenin sırtında yük var mı?” dedi. O kimse dikkatle baktığında gördü ki, yük devenin sırtından bir karış yukarıda durmaktadır. O kimse hayretini gizliyemeyip “Sübhânallah! Ne kadar acâib bir iş” deyince, Hazreti Bâyezîd, “Hâlimi sizden gizlesem, bana dil uzatıyorsunuz. Hâlimi size açık açık göstersem hayret ediyorsunuz, takat getiremiyorsunuz. Ben size ne yapayım bilemiyorum?” buyurdu ve yoluna devam etti. Ziyâretleri esnasında kendisine, annesinin hizmetine gitmesi bildirildi. Bistâm’a giden bir kâfile ile hemen yola çıktı. Bistâm’a geldiği duyulunca bütün halk yollara dökülüp, kendisini karşıladılar. Seher vakti evlerine geldi. Annesi abdest almış şöyle duâ ediyordu, “Yâ Rabbî! Benim garîb oğlumu her kötülükten muhafaza buyur. Büyükleri kendisinden hoşnud eyle. Oğluma güzel hâller ve iyilikler ihsân buyur...” Bunun üzerine Bâyezîd (radıyallahü anh) kapıyı çalıp izin İstedi. Annesinin “Kim o?” suâline Bâyezîd (radıyallahü anh) “Senin garîb oğlun” cevâbını verdi. Annesi koşup kapıyı açtı ve “Senden ayrılık hasretiyle ağlaya ağlaya saçlarıma ak düştü, belim büküldü” dedi.

Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) bir sene hac dönüşünde Hemedan’a uğrayıp, oradan bir miktar tohum satın aldılar. Bistâm’a gelip, Hemedan’dan aldığı tohum torbasını açınca içinde bir kaç adet de karınca bulunduğunu gördü. Bunları yuvalarından ayırmanın münâsip olmıyacağını düşünüp, tekrar Hemedan’a gitti Tohumu aldığı yere bırakıp, ondan sonra Bistâm’a döndü.

Bir gün yolda yürürken, bir gencin kendisini takip etmekte olduğunu fark edip döndü ve gence, “Niçin beni takip ediyorsun, istediğin nedir?” dedi. Genç, edeble, “Efendim, sizin gibi olmak, yolunuzda bulunmak istiyorum. Lütuf elinizi uzatıp himmet buyurun da ben de kazanayım” dedi. Cevâbında “Benim yaptıklarımı yapmadıkça, benim derimin içine girsen istifâde edemezsin. Bu Allahü teâlânın bir lütfudur” buyurdu.

Hazreti Bâyezid-i Bistâmî’ye bir kimse gelip: “Efendim, ben Taberistan’da idim. Bir zâtın cenâze namazını kılıyorduk. Siz de orada idiniz, cenâze namazından sonra Hızır aleyhisselâmın elinden tuttunuz. Daha sonra sizin havada uçtuğunuzu gördüm” dedi. Bâyezid (radıyallahü anh), ona “Doğru söylüyorsun” buyurdu.

Bâyezîd-i Bistâmî’ye (radıyallahü anh) bir gün bir kimse gelip dedi ki, “Efendim. Ben otuz senedir, gündüzleri oruç tutup, geceleri namaz kılıyorum. Ama, kendimde hiç bir

ilerleme göremiyorum. Halbuki i'tikâdım da düzgündür." Bâyezîd (radıyallahü anh) "Sen bu hâlde üçyüz sene daha devam etsen bir şeye kavuşamazsın. Çünkü nefs engelin var" buyurdu. O kimse, "Efendim. Bunun hâl çaresi yok mu?" diye sordu. Bâyezid (radıyallahü anh): "Var ama sen kabûl etmezsin" buyurdu. O kimse ısrar edip "Aman efendim, lütfen bildiriniz ve beni talebeliğinize kabûl ediniz. Ne emrederseniz yaparım" dedi. Bâyezîd (radıyallahü anh) buyurdu ki: "Öyle ise şimdi evine git. Bu kıymetli elbiseleri çıkarıp, adi ve eski bir elbise giy. Boynuna bir torba asıp içine ceviz doldur. Seni en iyi, tanıyanların bulundukları sokağa git. Çocukları başına topla, (Bana bir tokat vurana bir ceviz, iki tokat vurana iki ceviz, veriyorum) de." O kimse bunları duyunca, "Sübhânallah, Lâ ilahe illallah. Ben bunları yapamayacağım. Bana başka bir şey emretseniz" dedi. Hazreti Bâyezîd, "Senin ilâcın ancak budur ve biz de baştan (Sen bunları kabûl etmezsin) diye söylemiştik. Yolumuzun esası nefsi terbiye etmektir." buyurdu.

Bâyezîd-i Bistâmî'nin mecûsî olan bir komşusu ve süt emme çağında bir de çocuğu vardı. Bu mecûsî sefere çıktı. Evlerini aydınlatacak bir şeyi bulunmadığı için çocuk ağlıyordu. Hazreti Bâyezîd her gün bir çıra alıp, komşusunun evine götürdü. Mecûsî seferden dönünce durumu haber alıp, kendisinde değişiklikler hissetti Hazreti Bâyezîd'e karşı kalbinde bir sevgi hâsıl olduğu hâlde, "O zâtın aydınlığı varken bizim karanlıkta bulunmamız hiç uygun değildir" dedi ve hemen Bâyezîd-i Bistâmî'nin huzûruna gidip müslüman oldu.

Bir gün sohbetinde bulunanlara, "Kalkınız, Allahü teâlânın velî kullarından birini karşılamaya çıkalım" buyurup, kalktılar. Yola çıktıklarında, İbrâhîm bin Şeybe-i Hirevî ile karşılaştılar. Hazreti Bâyezîd ona, "Hatırıma, seni karşılamak ve Allah katında sana şefaat etmek geldi" buyurdu. O da, "Efendim siz bütün mahlûkâta şefaat etseniz yine fazla sayılmaz" dedi.

Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) bir gün talebeleriyle giderken delîlerin bulunduğu bir tımarhânenin önünden geçiyorlardı. Talebelerinden birisi, orada, delîlerin tedâvileri için bir şeyler yapmaya çalışan baştabibe yaklaşıp, "Günah hastalığı ile hasta olanlar için bir ilâcınız var mıdır?" diye sordu. Baştabib cevap veremeyip susunca, ayağı zincirle bağlı delîlerden biri, Bâyezîd'in (radıyallahü anh) teveccühü ile şöyle dedi: "O derdin ilâcı şöyledir: Tövbe kökünü istiğfar yapr ağıyla

karıştırıp, kalb havanına koyarak, tevhîd tokmağıyle iyice dövmeli. Sonra insaf eleğinden eleyip, gözyaşıyle hamur etmeli. Daha sonra aşkullah ateşinde pişirip, muhabbet-i Muhammediyye balından katarak, gece gündüz kanâat kaşığıyla yemelidir."

Ebû Türâb Nahşebî'nin bir talebesi vardı. Allahü teâlâya olan muhabbetinin çokluğundan dolayı hemen hergün yüzlerce defa kendinden geçip bayılırdı. Bir gün hocası, kendisine "Sen Hazreti Bâyezîd'i görsen daha çok derecelere kavuşurdun" dedi ve o talebe ile beraber Hazreti Bâyezîd'in yanına geldiler. Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) ile o talebe göz göze geldikleri anda talebe düşüp vefât etti. Bunun üzerin; Ebû Turâb Nahşebî dedi ki: "Yâ Bâyezîd, bu talebe öyle idi ki, Allahü teâlânın aşkı ile kendisinde ba'zı hâller olur, kendisinden geçerdi. Fakat sizi bir defa görmekle düşüp can verdi. Bu nasıl oluyor?" Hazreti Bâyezîd buyurdu ki: "O kişinin hâli doğru idi. Önceden, onun müşâhedesi kendi makamı kadar idi. Beni gördüğü anda, müşâhedesi benim makamım kadar oldu. Lâkin o kimse buna takat getiremeyip, can verdi."

Bir gece, ba'zı kimseler Hazreti Bâyezîd'in nasıl ibâdet yaptığını, neler söylediğini işitmek için penceresinin altında dinlemeye başladılar. Seher vakti olduğunda bütün kalbiyle "Allah" dedi. Sonra düşüp bayıldı. Bayılmasının sebebi sorulduğunda "Sen kim oluyorsun? Senin haddîne mi düştü ki, ismimi ağzına alıyorsun? şeklinde bir nidâ gelir diye çok korktum da onun için bayılmışım" buyurdu.

Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) namaz kılmak için mescide gelince kapıda bir miktar durur ve ağlardı. Sebebini soranlara da, "Câmiyi, vücûdumla kirletmekten korkuyorum. Tövbe edip Allahü teâlâya yalvarıyorum, ondan sonra giriyorum" dedi.

Bâyezîd-i Bistâmî'ye (radıyallahü anh) sordular ki: "Nefsine verdiğin en hafif ceza nedir?" Cevâbında buyurdu ki: "Bir defasında nefsim, bir itaatsizlikte bulundu. Buna ceza olarak bir yıl boyunca hiç su içmedim." Bir gün ba'zı kimseler, Bâyezîd'in huzûruna gelip, yağmur yağması için duâ etmesini taleb etmişlerdi. Hazreti Bâyezîd mübârek başını eğip, bir miktar duâ ettikten sonra, "Gidiniz, damlarınızın oluklarını kontrol ediniz" buyurdu. Ondan sonra 24 saat durmadan yağmur yağdı.

Bir defasında Hazreti Bâyezîd'in kalbine şöyle ilham olundu: "Ey Bâyezîd! Hazinelerim, başkaları tarafından yapılan ibâdetlerle ve güzel hizmetlerle doludur. Sen bize öyle bir şeyle gel ki, o bizde olmasın." Hazreti Bâyezîd, "Yâ Rabbî! Hazinende bulunmayan şey nedir?" Kalbime ilham olundu ki, "Acizlik, zavallılık, çaresizlik, zillet ve ihtiyâç."

Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) bir defasında şöyle anlattı: Bizim rûhumuzu, semâlara götürdüler. Cenneti, Cehennemi gösterdiler. Hiçbir şeye bakmadım. Hep Allahü teâlâyı düşünüyordum. Nice makamlardan geçirdiler. Nihâyet ezeliyyet ağacını gördüm. Sonra "Yâ Rabbî! Sana gelebilmem için beni benliğimden kurtar" diye yalvardım. Bana bildirildi ki: "Ey Bâyezîd! Benliğinden kurtulup bana yaklaşman, Sevgili Peygamberime tâbi olmana bağlıdır. Onun ayağının tozunu, gözüne sürme yap. Onun bildirdiği hükümlere uymaya devam et. (Tasavvuf ehli arasında bu menkıbeye Bâyezîd'in mi'râcı" denir.)

"Bulunduğunuz şu derecelere nasıl kavuştunuz?" diye kendisine sordular. Cevâbında buyurdu ki: "Her yerde Allahü teâlânın gördüğünü ve bildiğini düşünüp, edebe riâyet etmekle" buyurdu.

Sâlihlerden bir zât şöyle anlatıyor: "Abdurrahmân bin Yahyâ'ya "Tevekkül nedir?" diye sordum "Elin, bileğine kadar ejderhanın ağzında olsa, Allahü teâlâyı düşünüp, başkasından korkmamandır" buyurdu. Aynı suâli Hazreti Bâyezîd'e de sorayım. Onun da cevâbını alayım düşüncesiyle kapısını çaldım. Kapıyı açmadan ve kim olduğumu sormadan, "Abdurrahmân'ın sözü sana kâfi gelmedi mi?" buyurdu. Kapıyı açmalarını istirhâm ettim. "İyi ama sen ziyâret için değil, suâl sormak için geldin ve kapının arkasında iken cevâbını aldın" buyurdu. Ben dönüp gittim. Bir sene sonra kendisini ziyâret etmek niyyetiyle yanlarına geldim. "Hoş geldin. Şimdi bizi ziyârete gelmişsin" buyurdu. Yanında bir ay kaldım. Bu zaman içinde kalbimden geçenleri bana haber verirdi."

Bir gün Hazreti Bâyezîd'e "Peygamberler hakkında ne buyurursunuz?" diye sordular. Cevâbında buyurdu ki: "Biz onlar hakkında bir şey söyliyemeyiz ve onları anlıyamayız. Hâllerini anlamakdan âciziz. Onlar, bizim anlıyabildiğimizden çok daha

yüksekdirler. Diğer insanlar, büyük velîleri ne kadar anlıyabilirse, velîler de peygamberleri ancak o kadar tanıyabilirler.”

Bâyezîd (radıyallahü anh) yanında bulunanlara, Allahü teâlâ kendilerinden râzı olduğu kimseleri Cennetine koyuyor değil mi?” diye sordu. Onlar “Evet efendim, öyledir” diye cevap verdiler. Bunun üzerine “Bir kimse, Allahü teâlânın rızâsına kavuştuktan sonra, bir andaki duyduğu zevk vesaâdet Cennetteki bin köşkten daha fazladır.” Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) bir defasında bir imâmın arkasında namaz kıldı. Namazdan sonra, o imâm, Hazreti Bâyezîd’e “Siz bir yerde çalışıp para kazanmıyorsunuz. Başkalarından da bir şey istemiyorsunuz. O halde siz, nafakanızı nereden temin ediyorsunuz?” dedi. Hazreti Bâyezîd bunu duyunca, “Ben hemen namazımı iade edeyim. Zira, rızıkları kimin verdiğini bilmiyen birinin arkasında namaz kılmışım, bu ise caiz değildir” buyurdu.

Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) bir gün, talebeleri ile birlikte, gayet dar bir sokaktan geçiyorlardı. Hazreti Bâyezîd, karşıdan bir köpeğin gelmekte olduğunu gördü ve geri çekilip köpeğe yol verdi. Talebelerinden birinin hatırına şöyle geldi: “İnsanoğlu hayvanlardan şereflidir. Hem bizim üstadımız, Sultân-ül-ârifîndir. Hem de etrâfındakiler onun, her biri çok kıymetli sâdık talebeleridir. Bütün bunlara rağmen, üstadımızın bu köpeğe yol vermesinin hikmeti acaba nedir?” Bunun üzerine Hazreti Bâyezîd buyurdu ki: “Şu köpek, hâl lisânı ile bana dedi ki, “Sana Sultân-ül-ârifîn olmak hil’atini ve bana da köpeklik postunu giydirdiler. Bunun tersi de olabilirdi.” Bunun üzerine ben de ona yol verdim.”

Bir defasında şöyle anlattı: “Bir gece sahrada vaha kenarında hırkamı üzerime örtüp uyumuştum. İhtilâm oldum. Hemen kalkıp gusletmek istedim. Hava çok soğuk olduğu için, nefsim, güneş doğduktan, hava ısındıktan sonra gusletmemi istiyerek gevşek davrandı. Nefsimin bana yaptığını görünce hemen kalkıp, buzu kırdım ve nefsime ceza olarak, hırka ile beraber guslettim. Gusülden sonra da, hırkamı çıkarmadım. Hırka buz bağlamıştı. Sonra “Ey Nefsim! Tenbelliğinin cezası işte budur” dedim.

Hazreti Bâyezîd, “Oniki sene nefsimin ıslahı için çalıştım. Nefsimi riyâzet (nefsin arzularını yapmamak) körüğünde, mücâhede (nefsin istemediği şeyleri yapmak) ateşiyle kızdırdım. Mezemmet (nefsini kınayıp, ayıblamak) örsünde, melâmet

(azarlama) çekici ile dövdüm. Böyle uğraşa uğraşa kendi benliğimden bir ayna yapıp beş sene kendimin aynası oldum. Yapabildiğim ibâdet ve tâatlarla bu aynayı cilalayıp parlattım. Bir sene ibret nazarı ile bu aynaya baktım. Neticede bu aynada gördüm ki, belimde, gurûr, riya, ibâdete güvenip amelini beğenmek gibi kalb hastalıklarından meydana gelen bir zünnar bulunuyor. Bu zünnarı kesip atabilmek için beş sene daha uğraştım. Yeniden müslüman oldum" buyurdu.

"Ömrüm boyunca, Allahü teâlâya lâyıkıyla ibâdet edebilmeyi, namazımı lâyıkıyla kılâbilmeyi arzu ettim. Bu arzu ile, belki güzel namaz kılarım diye sabaha kadar namaz kıldım. Fakat kıldığım bütün namazları O'na lâyık olarak bulmuyordum. Nihâyet, Allahü teâlâya şöyle yalvardım: "Yâ Rabbî! Sana lâyık şekilde tam ve kusursuz olarak hiç namaz kılamadım. Kıldığım bütün namazlar hep Bâyezîd'e yakışır şekilde oldu. Beni ve ibâdetlerimi kusurlarımla birlikte kabûl eyle." "Bir zaman "Artık ben, zamanın en büyük evliyâsıyım" düşüncesi kalbime geldi. Hemen, buna pişman olup gönlüm hüzünle doldu. Şaşkınlık içerisinde Horasan'ın yolunu tuttum. Bir müddet gittikten sonra "Allahü teâlâ beni, kendime getirecek birini bana gönderinceye kadar buradan ayrılmayacağım" diye niyet ettim ve orada üç gün bekledim. Dördüncü gün dişi bir devenin üzerinde bir gözü görmeyen bir kişi geldi. "Nereden geliyorsun?" dedim. "Sen niyet ettiğin zaman üçbin fersah uzakta idim. Oradan geliyorum. Kalbini koru "zamanın en büyüğü benim" gibi düşünceleri hatırına getirme!" dedi ve kayboldu.

"Uzun seneler nefsimi terbiye etmekle uğraşıp çile çektikten sonra, bir gece, Allahü teâlâya yalvardım, ilham olundu ki, "Şu testi ve aba sende oldukça, sana ruhsat yoktur." Bunun üzerine yanımda bulunan testi ve abayı terk ettim. Bundan sonra bana bildirildi ki, "Ey Bâyezîd, nefsin hevâ ve hevesi için tuzaktaki tane misâli olan dünyâ mallarına gönül bağlayıp, sonra da Allahü teâlâya kavuşmak için yol istiyen kimselere de ki, "Bâyezîd, nefsin istediklerini yapmayıp, istemediklerini yapmak sûretiyle kırk yıl uğraştığı hâlde, yanında bulunan kırık bir testiyi ve eski bir abayı terk etmedikçe izin alamadı. Siz, bu hâlinizle size izin verileceğini mi zannediyorsunuz. Asla izin alamazsınız." Bâyezîd-i Bistâmı (radıyallahü anh) vefât ederken, kendisini sevenlerden Ebû Mûsâ ismindeki zât yanında bulunamamıştı. Fakat o gece rü'yâda "Arşı, başı üzerine alıp taşıyordu." Bu rü'yâya çok hayret edip, hikmetini anlıyamadı ve bunu Hazreti Bâyezîd'e sormak için yola düştü. Yolda, Hazreti Bâyezîd'in vefât

ettiğini haber aldı. Bistâm'a geldiğinde cenâze merasimi için, hesabı mümkün olmayan fevkalâde bir kalabalık gördü. Tabutunu taşımakla şereflenmek için yanaşmaya çalıştı. Fakat yanaşıp da tabutu taşımak mümkün olmuyordu. Diyor ki, "Gördüğüm rü'yâyı, unutmuş vaziyette, Hazreti Bâyezîd'in tabutunu taşımakla şereflenmek istiyordum. Bu mümkün olmayınca tabutu taşıyanlar arasından meşakkatle geçip tabutun altına girdim ve başımı tabuta dayayıp öylece gidiyordum. Birden tabutun içinden bana şöyle hitâb ettiğini duydum. "Ey Ebû Mûsâ! İşte şu bulunduğun hâl akşamki gördüğün rü'yânın tâbiridir."

Bâyezîd (radıyallahü anh) devamlı "Allah! Allah!.." derdi. Vefâtı ânında da yine "Allah!.. Allah!.." diyordu. Bir ara şöyle duâ etti: "Yâ Rabbî! Senin için yaptığım bütün ibâdet tâat ve zikirleri hep gaflet ile yaptım. Şimdi can veriyorum. Gaflet hâli devam ediyor. Allahım! Bana huzûr ve zikir hâlini ihsân eyle." Bundan sonra, zikir ve huzûr hâli içinde rûhunu teslim etti.

Sultân-ül-ârifîn Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) vefât ettikten sonra, büyüklerden biri kendisini rü'yâda görüp, "Allahü teâlâ sana ne muâmele eyledi" diye sordu. Buyurdu ki, "Beni toprağa koydukları zaman bir ses duydum ki, "Ey Bâyezîd! Bizim için ne getirdin?" diyordu. "Yâ Râbbî! Sana lâyık hiç bir iyi amel yapamadım. Huzûruna lâyık hiçbir şey getiremedim, ama şirk de getirmedim" dedim.

Hazreti Bâyezîd, vefât ettikten sonra, büyük zâtlardan birisi kendisini rü'yâda görüp sordu. "Münker ve Nekir sana nasıl muâmele eyledi?" Cevâbında şöyle buyurdu: "O iki mübârek melek gelip (Rabbin kimdir?) diye sorunca onlara dedim ki: Bunu sormakla sizin maksadınız hâsıl olmaz. Siz bana O'nu soracağınıza, beni O'na sorun. Eğer O, beni, kulu olarak kabûl ederse ne a'lâ. Maazallah O, beni kulu olarak kabûl etmezse, ben, yüz defa (O, benim Rabbimdir) desem ne faydası olur?)"

Hazreti Bâyezîd-i Bistâmî vefât ettikten onra, O'nun sâdık talebelerinden olan bir hanımefendi şöyle anlattı: "Kâ'be-i muazzamayı tavaf ettikten sonra bir saat kadar tefekkür ettim. Bu sırada uykum geldi ve birazcık uyudum. Rü'yâmda beni göğe çıkardılar. Allahü teâlânın izni ve lütfu ile, arş-ı a'lânın altını gördüm. Çok güzel kokusu vardı. Nûrdan yazılmış bir yazı gördüm (Bâyezîd Veliyyullah) yazılı idi ve yazının eni ve boyu da görünmüyordu."

Velîler taifesinin efendisi Cüneyd-i Bağdadî (radıyallahü anh) buyuruyor ki: “Velîler arasında Bâyezîd-i Bistâmî’nin yeri Melekler arasında Cebrâil’in (aleyhisselâm) yeri gibidir.”

Bâyezîd-i Bistâmî hazretlerinin tasavvufta derecesi çok yüksek idi. Tasavvuf ilminde sekr hâli (ilâhi aşk ile kendinden geçmiş iken) denilen bir hâlin kendisini kapladığı bir an, içinde bulunduğu durumu, müşâhede ettikleri şeyleri anlatmak için “Sübhânî” demiştir. Bu sözü ba’zı kimseler anlıyamamış, Bâyezîd hazretlerinin şânına uygun olmayan sözler sarf etmişlerdir. Halbuki bu sözü büyük âlim İmâm-ı Rabbânî hazretleri birinci cild 43. mektûbunda şöyle açıklamaktadır: “Hallâc-ı Mensûr’un “Enelhak” ve Bâyezîd-i Bistâmî’nin (Sübhânî) sözünü tevhîd-i şühûdî bilmemiz lâzımdır. Bu sûretle dîne uygun olurlar. Bu büyükler o hâl içinde, Allahü teâlâdan başka, hiçbirşey göremeyince, bu sözleri söylemiş, Allahü teâlâdan başka birşey yoktur demek istemişlerdir. “Sübhânî” sözü Hak teâlâyı tenzihtir. Kendini tenzih değildir. Çünkü kendi varlığını bilmemektedir. Birşeye hüküm veremez.”

Böyle hâllerle ilgili olarak Hindistanda yetişmiş büyük İslâm âlimi Abdülhak-ı Dehlevî hazretleri, (Merec-ül-Bahreyn) adlı kitabında diyor ki: “Tasavvuf büyükleri, İslâmiyete uymayan sözleri söylerken, çok kızan ve çok sevinen insan gibidirler. Kızmak ve sevinmek, insanın aklını örter, ihtiyârını giderir, ilâhî aşk ile kendinden geçmiş ba’zı tasavvuf erbâbı da böyle şuursuz konuşmuşlardır. Bu hâllerinde onlar ma’zûrdurlar. Yalnız böyle sözlerine uymak caiz değildir buyurmaktadır. Yine İmâm-ı Rabbânî hazretleri mektûbâtının üçüncü cild 121. mektûbunda: “Esrârı ortaya dökmek olan böyle sözler, herkesin anladığı ma’nâ ile söylenmiş değildirler” buyurmaktadır.

Muhyiddîn-i Arabî hazretleri bu söz için, “Allahü teâlânın büyüklüğünü, hiç kusurlu olmadığını en iyi şekilde bildirmektedir” dedi. Tenzihin tenzihidir, buyurdu.

Görülüyor ki, bu sözü ile İslâmiyete uygun olan bir şeyi anlatmak istemiştir. Sekr hâlinde olduğundan başka kelime bulamamış, ince bilgilerini, herkesin anlıyamayacağı kelimelerle bildirmiştir.

Bâyezîd-i Bistâmî hazretleri buyuruyor ki:

“Dilini, Allahü teâlânın ismini anmaktan başka işlerle uğraşmaktan ve başka şeyler konuşmaktan koru. Nefsini hesaba çek. İlme yapış ve edebi muhafaza et. Hak ve hukuka riâyet et ibâdetten ayrılma. Güzel ahlâklı, merhamet sahibi ve yumuşak ol. Allahü teâlâyı unutturacak her şeyden uzak dur ve onlara kapılma.

“Otuz sene mücâhede eyledim, ilimden ve ilme uymakdan daha zor bir şey bulamadım.” “Gözlerini harama bakmaktan ve başkalarının ayıplarını görmekten koru.”

“Bir gece karanlığında odamda otururken ayaklarımı uzatmıştım. Hemen bir ses duydum. Sultanla oturan edebini gözetmelidir diyordu. Hemen toparlandım.”

“Ey Allahım! Ey kusurlardan uzak olan sonsuz kudret sahibi Rabbim. Sen ne dilersen yaparsın. Benim vücûdumu öyle büyült, öyle büyült ki Cehennemi ağzına kadar doldursun. Böylece başka kullarına yer kalmasın. Onların yerine ben yanayım.” (Hazreti Ebû Bekir de (radıyallahü anh) böyle duâ ederlerdi.)

“Siz havada uçan birisini gördüğünüz zaman hemen o kimsenin fazîletli, kerâmet sahibi birisi olduğuna hüküm yermeyin. Hatâ edebilirsiniz. O kimsenin hakîkaten fazîlet ve kerâmet sahibi olduğunu anlamak için, İslâmiyetin emirlerine uymaktaki hassasiyetine, Peygamber efendimizin ahlâkı ile ahlâklanması ve sünnet-i seniyyeye uymasına, hakîkî İslâm âlimlerine olan muhabbet ve bağlılığına bakın. Bunlar tam ise, o kimse fazîlet ve kerâmet sahibidir. Bunlara uymakta en ufak bir gevşeklik ve zayıflık bulunursa, o kimse için fazîlet ve kerâmet sahibidir demek mümkün olmaz.”

“(Yâ Rabbî! Sana kavuşmak nasıl mümkün olur?) diye duâ ettim. Bir nidâ geldi, (Nefsini üç talakla boşa) diyordu.”

“Bu kadar zahmet ve meşakkatlere katlanarak aradığımı, annemin rızâsını almakta buldum. Çok basit gibi gelen anne rızâsını almanın, bütün işlerin evvelinde lâzım olduğunu anladım.”

“Günahlara bir defa, tâatlere ise bin defa tövbe etmek lâzımdır. Ya’nî yaptığı ibâdet ve tâatlere bakıp kendini beğenmek, o ibâdeti hiç yapmamak günahından bin kat daha fenâdır.”

“İnsana zararı en şiddetli olan şeyin ne olduğunu bilmek istedim. Anladım ki, bu gaflettir. Gafletin insana yaptığı zararı Cehennem ateşi yapmaz. Yâ Rabbî! Bizleri gaflet uykusundan uyandır. Lütuf ve keremin ile bu duâyı kabûl eyle.”

“Bütün âlemin yerine beni Cehennemde yaksalar ve ben de sabretsem, Allahü teâlâya muhabbeti da’vâ edinmiş birisi olarak yine bir şey yapmış olmam. Allahü teâlâ da benim ve bütün âlemin günahını affetse rahmetinden ve ihsânından bir şey eksilmiş olmaz.”

“Bir kimsenin, Allahü teâlâya olan muhabbetinin hakîkî olup olmadığının alâmeti, kendisinde deniz misâli cömertlik, güneş misâli şefkat ve toprak misâli tevâzu gibi üç hasletin bulunmasıdır.”

“Allahü teâlânın ni’metleri, her an herkese gelmektedir. O halde her zaman ona şükretmek lâzımdır.”

Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) bir gece, talebelerinden bir kısmı ile bir yere misâfir oldular. Ev sahibi evin aydınlanması için bir kandil yaktı. Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) yanında bulunanlara, “Bu kandilde bir garîblik görüyorum. Yanıyor ama ışık vermiyor. Hikmeti nedir?” diye sordu. Ev sahibi, “Efendim. Biz bu kandili bir gece yakmak için komşumuzdan emânet’ olarak almıştık. Bu akşam ikinci gece yakıyoruz” deyince, Hazreti Bâyezîd, kandili söndürdü ve hemen kandili sahibine götürüp teslim edin. Arzu ederseniz, bir gece daha yakmak için izin isteyin” buyurdu. Ev sahibi kandili alıp komşusuna götürdü. Olanları anlattı ve tekrar izin alıp geri getirdi. Eve gelince kandili yaktılar ve oda aydınlandı. Bâyezîd (radıyallahü anh) buyurdu ki, “İşte şimdi ışığını görüyorum.”

Hazreti Bâyezîd-i Bistâmî bir gün yanlışlıkla bir karıncayı öldürdü. Haberi olunca, çok pişman olup üzüldü, ölü karıncayı avucuna alıp, şefkat, merhamet ve hüzün ile ve kırık kalbi ile karıncaya üfürünce, Allahü teâlânın izni ile karınca canlanıp yürümeye başladı.

Bâyezîd-i Bistâmî (radıyallahü anh) bir gün çamurlu bir sokakta yürürken ayağı kaydı, düşmemek için duvara tutundu. Sonra araştırıp duvarın sahibini buldu. “Sokakta yürürken ayağım kaydı. Sizin duvarınıza tutundum. Belki de duvarınızdan

bir miktar toprak yere dökülmüştür. Hakkınızı helâl etmenizi istirhâm ediyorum” dedi. Meğer o kimse mecûsî imiş, “Sizin dîniniz bu kadar ince ve hassas mıdır?” dedi. Hazreti Bâyezîd “Evet” deyince, o kimse hakkını helâl etti ve müslüman oldu. Bunun üzerine o mecûsînin evindekiler de müslüman oldu.

---

1) Tabakât-üs-sûfiyye sh. 67

2) Hilyet-ül-evliyâ cild-10, sh. 33

3) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 89

4) Risâle-i Kuşeyrî sh. 17

5) Vefeyât-ül-a’yân cild-2 sh. 531

6) Sıfat-üs-safve cild-4, sh. 89

7) Mîzân-ül-i’tidâl cild-1, sh. 481

8) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 143

9) Mir’ât-ül-cinân cild-2, sh. 173

10) Nefehât-ül-üns sh. 109

11) Rehber Ansiklopedisi cild-2, sh. 285

12) Tezkiret-ül-evliyâ sh. 86

13) Se’âdet-i Ebediyye sh. 989

14) Eshâb-ı Kirâm sh. 203

15) Keşf-ül-mahcûb sh. 210

16) Mektûbât-ı İmâm-ı Rabbânî cild-1, mek. 43 cild-3, mek. 121